

Nezávislé zisťovanie týkajúce sa diskriminácie

vykonané v zmysle ustanovenia § 1 ods. 2 písm. g) zákona č. 308/1993 Z. z. o zriadení
Slovenského národného strediska pre ľudské práva

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva (ďalej ako „Stredisko“) vykonalo nezávislé zisťovanie týkajúce sa obmedzovania vstupu do Rekreačnej lokality Jazero v mestskej časti Košice - Nad jazerom prostredníctvom klubových kariet. Stredisko vykonalo nezávislé zisťovanie na základe medializovaných informácií, ktoré boli zverejnené na web stránke sme.sk dňa 1. augusta 2022.¹

Skutkový stav

Podľa zverejneného článku vstup do Rekreačnej lokality Jazero v Košiciach obmedzila Mestská časť Košice – Nad jazerom (ďalej ako „mestská časť“) klubovými kartami. Týmto krokom chcela posilniť bezpečnosť a zamedziť „neprispôsobivým obyvateľom“, aby zneprijemňovali život „slušným ľuďom“, ktorí si prídu oddýchnuť. Návštevníkov kontrolovali na troch vstupoch do rekreačnej oblasti zamestnanci mestskej časti. Klubové karty kontrolovali len počas dní, kedy sa očakávala vysoká návštevnosť v exponovaných časoch od 10:00 hod. do 16:00 hod. Klubové karty mestská časť vydávala bezplatne, pričom získať ich mohol každý, kto vo svojom meste uhradil poplatok za odpad a mal o tom doklad.

V zmysle medializovaných informácií bol systém klubových kariet zavedený začiatkom júla 2022, a to vzhľadom na pandemickú situáciu a správanie či vzhľad niektorých návštevníkov a návštevníčok (napr. pranie a šampónovanie sa v jazere, návštevnosť vo väčších skupinách, absencia plaviek, osobná hygiena). Podľa slov starostky mestskej časti jedným z uvádzaných dôvodov bola snaha predísť situácii, aká sa stala dňa 23. júla 2022 na mestskom kúpalisku Rumanova, kedy ho navštívilo približne 200 príslušníkov rómskeho etnika. Svojím hlučným a agresívnym správaním mali vyrušovať a ohrozovať ostatných návštevníkov a nerešpektovať prevádzkový poriadok a pokyny obslužného personálu.²

¹ Kúpanie na Jazere je možné len s klubovou kartou. Starostka: Nechceme druhú Rumanovu.[online]. Dostupné na: <https://kosice.korzar.sme.sk/c/22973512/kupanie-na-jazere-je-mozne-len-s-klubovou-kartou-starostka-nehceme-druhu-rumanovu.html>

² FOTO Kúpalisko v Košiciach obsadili Rómovia: Do vody v oblečení, ŠPINA a bezradní plavčíci! [online]. Dostupné na: <https://www1.pluska.sk/regiony/vychodne-slovensko/nevidany-cirkus-kupalisku-rumanova-kosiciach-dvadsat-rokov-sme-toto-nezazili>

V rámci nezávislého zisťovania Stredisko požiadalo o vyjadrenie sa k medializovaným informáciám prevádzkovateľa Rekreačnej lokality Jazero v Košiciach Mestskú časť Košice – Nad jazerom, zastúpenú: XXXX, starostkou (ďalej ako „starostka“).

Mestská časť v stanovisku zo dňa 9. septembra 2022 uvádza, že ako správca a prevádzkovateľ Rekreačnej lokality Jazero má právo podľa aktuálnych potrieb upravovať a meniť prevádzkový poriadok. Zavedenie klubových kariet bolo opatrením na ochranu zdravia, hygieny a bezpečnosti v spravovanej lokalite. Karty sa využívali iba počas dvoch letných mesiacov počas trvania „Kultúrneho leta“. Ďalej mestská časť uvádza, že sa inšpirovala inými mestami, ktoré zvolili podobnú cestu. Počas leta bolo vydaných približne 6 000 kariet, pričom o ne mohli požiadať všetci obyvatelia, vrátane obyvateľov z iných mestských častí, miest a obcí.

Mestská časť Stredisku zaslala aj Prevádzkový poriadok Rekreačnej lokality Jazero v Košiciach (ďalej ako „prevádzkový poriadok“) zo dňa 30. júna 2022. Článok 5 prevádzkového poriadku upravuje zásady správania návštevníkov. V zmysle písm. k) *v záujme ochrany verejného poriadku, bezpečnosti a ochrany zdravia osôb, ochrany majetku a zabezpečovania poriadku a čistoty na území oplotenej časti rekreačnej lokality Košického jazera je každý povinný dodržiavať: v čase trvania „Kultúrneho leta na Jazere“ od 1.7. do 30.8. rešpektovať reguláciu vstupu klubovými kartami.*

Právny rámec

Dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania spočíva v právne vynútitelnom normatívnom imperatíve zákazu diskriminácie. Aby mohlo dôjsť k označeniu určitého konania ako diskriminačného a nadväzne k uplatneniu relevantných práv vyplývajúcich z antidiskriminačnej legislatívy, je potrebné identifikovať hmotnoprávne znaky diskriminácie definované zákonom č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej ako „antidiskriminačný zákon“).

Pre posúdenie určitého konania ako diskriminačného je teda vždy potrebná existencia niektorého z dôvodov uvedených v § 2 ods. 1 antidiskriminačného zákona. V zmysle § 2 ods. 1 *„dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania spočíva v zákaze diskriminácie z dôvodu pohlavia, náboženského vyznania alebo viery, rasy, príslušnosti k národnosti alebo etnickej skupine, zdravotného postihnutia, veku, sexuálnej orientácie, manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, národného alebo sociálneho pôvodu, majetku, rodu alebo iného postavenia alebo z dôvodu oznámenia kriminality alebo inej protispoločenskej činnosti.“*

Zákaz diskriminácie, resp. čo možno za diskrimináciu považovať, antidiskriminačný zákon upravuje v § 2a ods. 1. Legálne definície jednotlivých foriem diskriminácie definuje § 2a

ods. 2 až 8 antidiskriminačného zákona. V zmysle § 2a ods. 3 „*nepriama diskriminácia je navonok neutrálny predpis, rozhodnutie, pokyn alebo prax, ktoré znevýhodňujú alebo by mohli znevýhodňovať osobu v porovnaní s inou osobou; nepriama diskriminácia nie je, ak takéto predpis, rozhodnutie, pokyn alebo prax sú objektívne odôvodnené sledovaním oprávneného záujmu a sú primerané a nevyhnutné na dosiahnutie takeého záujmu.*“

Antidiskriminačný zákon stanovuje osobnú a vecnú pôsobnosť v § 3 ods. 1 antidiskriminačného zákona. Podľa § 3 ods. 1 „*každý je povinný dodržiavať zásadu rovnakého zaobchádzania v oblasti pracovnoprávných a obdobných právnych vzťahov, sociálneho zabezpečenia, zdravotnej starostlivosti, poskytovania tovarov a služieb a vo vzdelávaní.*“ Osobná pôsobnosť je pôsobnosťou všeobecnou. Naproti tomu vecná pôsobnosť sa vzťahuje len na určité oblasti spoločenských vzťahov. Opätovné vyjadrenie povinnosti dodržiavať zásadu rovnakého zaobchádzania upravuje § 5 ods. 1, v zmysle ktorého „*v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania sa v sociálnom zabezpečení, zdravotnej starostlivosti, pri poskytovaní tovarov a služieb a vo vzdelávaní zakazuje diskriminácia osôb z dôvodov podľa § 2 ods. 1.*“ Podľa § 5 ods. 2 písm. d) „*zásada rovnakého zaobchádzania podľa odseku 1 sa uplatňuje len v spojení s právami osôb ustanovenými osobitnými zákonmi v oblastiach prístupu a poskytovania tovarov a služieb vrátane bývania, ktoré sú poskytované verejnosti právnickými osobami a fyzickými osobami-podnikateľmi.*“

Povinnosť dodržiavať zásadu rovnakého zaobchádzania v oblasti prístupu k tovarom a službám a ich poskytovania je ustanovená Smernicou 2000/43/ES, ktorou sa zavádza zásada rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod a Smernicou 2004/113/ES o vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania medzi mužmi a ženami v prístupe k tovaru a službám a k ich poskytovaniu. Antidiskriminačný zákon ochranu pred diskrimináciou v oblasti prístupu k tovarom a službám a ich poskytovania rozširuje na všetky chránené dôvody zakotvené v § 2 ods. 1 antidiskriminačného zákona.

Právne posúdenie

Oblasť poskytovania služieb antidiskriminačný zákon neinterpretuje. Z definície služieb podľa Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva služba nemusí mať nevyhnutne odplatný charakter. V zmysle judikatúry Súdneho dvora Európskej únie (ďalej ako „SDEÚ“) **atribút odplatnosti abscentuje v prípade činností financovaných z verejných zdrojov, ktoré sú vykonávané bezodplatne štátom alebo v mene štátu v súvislosti s jeho povinnosťami v sociálnej, kultúrnej, vzdelávacej a súdnej oblasti.**³ Stredisko vzhľadom na výklad SDEÚ, ako aj na vymedzenie tejto oblasti antidiskriminačnými smernicami, konštatuje, že pod zákaz diskriminácie v oblasti poskytovania služieb možno podradiť širokú škálu odplatných, ale v

³ KARAS, V., KRÁLIK, A.: Európske právo. Druhé, doplnené a prepracované vydanie. Bratislava – Trnava: IURA EDITION, 2007.

určitom rozsahu aj bezodplatných plnení, poskytovaných subjektmi súkromného a tiež verejného práva. Posudzovaný prípad, aj vzhľadom na to, že ide o výkon kultúrnej činnosti samosprávy, možno podradiť pod zákaz diskriminácie v oblasti poskytovania služieb v zmysle § 3 ods. 1 antidiskriminačného zákona.

Druhým definičným znakom diskriminácie je chránený dôvod diskriminácie. Diskriminačný dôvod nie je nutné dokazovať, jeho existenciu a príčinnú súčinnosť medzi namietaným konaním a týmto dôvodom je potrebné vyvodiť z okolností prípadu. Vychádzajúc zo stanoviska mestskej časti a prevádzkového poriadku počas „*Kultúrneho leta*“ v období od 1. júla 2022 do 30. augusta 2022 bol každý návštevník povinný preukázať sa pri vstupe klubovou kartou. Jej získanie bol možné priamo na mieste, a to po preukázaní sa potvrdením o zaplatení poplatku za odpad. Stredisko poznamenáva, že samotný prevádzkový poriadok stanovil túto povinnosť bez ďalšieho a neupravil podmienky vydania klubovej karty. Tieto podmienky eviduje Stredisko zverejnené len pri vstupe do rekreačnej lokality.

V zmysle vyjadrenia mestskej časti bolo zavedenie klubových kariet opatrením na ochranu zdravia, hygieny a bezpečnosti v spravovanej lokalite. Stredisko poznamenáva, že neexistuje príčinná súvislosť medzi uhrádzaním poplatku za odpad a zabezpečením poriadku v danej lokalite. Tento dôvod vyznieva veľmi nepresvedčivo aj vo svetle toho, že podmienka uhradenia poplatku za odpad sa vzťahuje aj na návštevníkov z iných miest a obcí. Táto podmienka sa dotkla najmä príslušníkov rómskej etnicity, čo implicitne dokazujú medializované vyjadrenia starostky. Napriek tomu, že v reportážach odznievalo označenie „*neprispôsobiví obyvatelia*“, súčasne starostka opakovane zmieňovala incident na mestskom kúpalisku Rumanova, ktorý sa týkal výlučne Rómov. Možno dôvodne predpokladať, že podnetom na zavedenie klubových kariet bolo správanie viacerých rómskych obyvateľov, ktorí mali opakovane porušovať prevádzkový poriadok, bezpečnosť a prípadne zdravie iných návštevníkov.

Zavedením klubových kariet sa primárne obmedzil vstup príslušníkov rómskeho etnika do rekreačnej lokality, pričom príslušnosť k etnickej skupine predstavuje antidiskriminačnou legislatívou chránené diskriminačné kritérium. V zmysle § 2 ods. 1 antidiskriminačného zákona dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania spočíva v zákaze diskriminácie aj z dôvodu príslušnosti k etnickej skupine. Ide o výsledok transpozície Smernice Rady 2000/43/ES, ktorou sa zavádza rovnaké zaobchádzanie bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod.

Podľa názoru Strediska je možné posudzovanú právnu vec subsumovať pod formu nepriamej diskriminácie. Zákaz nepriamej diskriminácie je konceptom, ktorý si kladie za cieľ zamedzovať tomu, aby navonok rovnaké, resp. neutrálne zaobchádzanie malo nepriaznivý dopad na určité osoby alebo skupiny. Predstavuje to teda niečo, čo sa navonok javí ako zaobchádzanie rešpektujúce princíp rovnosti, avšak má potenciál znevýhodňovať alebo znevýhodňuje určité

osoby alebo skupiny.⁴ Nedodržiavanie prevádzkového poriadku, ohrozovanie bezpečnosti alebo zdravia nemožno spájať výlučne s nesplnením si zákonnej povinnosť platenia poplatku za odpad, resp. na základe tejto skutočnosti predpokladať, že osoba, ktorá si uvedenú zákonnú povinnosť nesplnila, bude porušovať prevádzkový poriadok, zatiaľ čo osoba, ktorá si uvedenú zákonnú povinnosť splnila, ho porušovať nebude.

Koncept nepriamej diskriminácie pripúšťa možnosť odôvodnenia, a to splnením dvoch podmienok súčasne:

- predpis, rozhodnutie, pokyn alebo prax, ktoré sú na pohľad nepriamo diskriminačné, sú objektívne odôvodnené sledovaním oprávneného záujmu a
- predpis, rozhodnutie, pokyn alebo prax, ktoré sú na pohľad nepriamo diskriminačné, sú primerané a nevyhnutné na dosiahnutie takéhoto záujmu.

Mestská časť ako oprávnený záujem uvádza ochranu zdravia, hygieny a bezpečnosti v spravovanej lokalite. Stredisko usudzuje, že neexistuje žiadna súvislosť medzi uhrádzaním poplatku za odpad a mestskou časťou deklarovaným dôvodom. Len samotné neuhrádzanie poplatku za odpad neindikuje prípadné porušovanie prevádzkového poriadku v rekreačnej lokalite. Stredisko si je vedomé nevyhnutnosti zabezpečovať v rekreačnej lokalite priaznivé podmienky tak z pohľadu návštevníkov, ako aj z pohľadu ochrany životného prostredia. Avšak mestská časť mala zvoliť primeranejšie prostriedky na dosiahnutie týchto cieľov. **Stanovenie akejkoľvek obmedzujúcej podmienky (napr. aj v ustanoveniach prevádzkového poriadku verejného zariadenia) výlučne len voči určitej skupine osôb zakladá potenciálne diskriminačné konanie zo strany prevádzkovateľa takéhoto zariadenia.**

Záver

Stredisko na základe všetkých dostupných informácií dospelo k záveru, že v konaní Mestskej časti Košice – Nad Jazerom pri zavedení klubových kariet v Rekreačnej lokalite Jazero za uvedených podmienok, možno indikovať všetky definičné znaky diskriminačného konania. Stredisko vylúčilo existenciu príčinnej súvislosti medzi neuhradením poplatku za odpad a mestskou časťou deklarovaným sledovaním oprávneného záujmu. Stanovenie akejkoľvek obmedzujúcej podmienky pre vstup do rekreačnej lokality bez objektívneho dôvodu voči určitej skupine osôb zakladá diskriminačné konanie.

Stredisko bude uvedený prípad aj naďalej monitorovať a v spolupráci s Mestskou časťou Košice – Nad Jazerom sa bude snažiť zistený protiprávny stav odstrániť.

⁴ DEBRECÉNIOVÁ, J.: Antidiskriminačný zákon, Komentár. Bratislava: Občan a demokracia, 2008.

**SLOVENSKÉ NÁRODNÉ
STREDISKO
PRE ĽUDSKÉ PRÁVA**

Hlavná 68
040 01 Košice
Slovensko

055/230 41 21
info@snslp.sk
www.snslp.sk

